

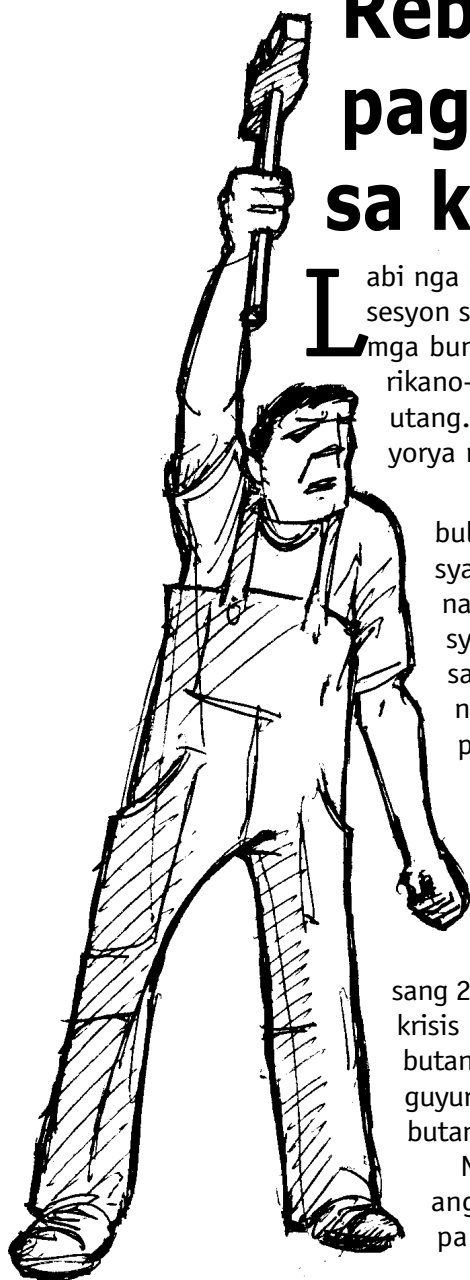
ANG**Bayan**

Pahayagan ng Partido Komunista ng Pilipinas
Pinapatnubayan ng Marxismo-Leninismo-Maoismo

Edisyong Hiligaynon
Tuig XXXIX No. 19
Oktubre 7, 2008
www.philippinerevolution.net

Editorial

Rebolusyonaryo nga paghimakas, sabat sa krisis sa kapitalismo

Labi nga kaimulon kag pag-antos sang pumuluyo ang ginadulot sang ginabatas nga resesyon sang pangkalibutanon nga sistemang kapitalista. Una nga ginaigo subong sang mga bunal sang krisis amo ang mga mamumugon kag iban pa nga pumuluyong Amerikano—ilabi na ang minilyon kag nagadamo nga wala trabaho kag naputos sa utang. Mas mabaskog pa nga bunal ang ginadulot sang krisis sa pumuluyo sang mayorya nga nagaantos nga pungsod sa kalibutan.

Gintay-og sining nagligad nga bulan ang sistemang pangpinansya sa US sang pagtibusok sang pinakadaku nga kumpanya sa pinansya sa pungsod. Ginsundan ini sang pagrumpag sang madamo pa nga dalagku nga kumpanya sa pinansya sa Europe kag Asia.

Ang ginalumuyan subong nga krisis sang US amo ang pinakagrabe sa sulod sang nagligad nga 80 tuig. Ginatantya nga dalayon ini nga magapadulong sa depresyon paglab-ot sang 2009. Sa paglala sang subong nga krisis sa pinakasentro sang pangkalibutanon nga kapitalismo pat-ud nga guyuron sini ang bilog nga pangkalibutanon nga sistemang kapitalista.

Nagalab-ot na sa trilyon dolyar ang ginpagguwa sang US kag iban pa nga kapitalistang pungsod

agud isalbar ang mga nagakarumpag nga kumpanya sa pinansya kag pungan ang paglala pa sang krisis. Pero nagbunga lamang ini sang panibag-o nga mga pagtibusok sa mga balaligyaan sa pinansya, ilabi na nga ginpatingkad lamang sini ang nalab-ot nga kalalaon sang krisis.

Samtang nagapalala ang krisis, labi pa nga mabaskog nga bunal ang igahatag sini sa pila ka bilyon nga mamumugon kag iban pa nga anakbalhas sa kalibutan, ilabi na sa kadam-an nga malakolonyal kag malapyudal nga pungsod. Hugot nga nakasalig ang mga ekonomya sang mga ini sa US kag iban pa nga pangunahon nga kapitalistang pungsod. Ginpalukdo sa mga ini ang imperyalistang krisis nga nagabunga sang labi nga pagkaguba sang mga pwersa sa produksyon, lapnagon nga pagpamigos kag pag-antos sa pumuluyo.

Bunga sang labi nga pag-antos kag kabudlayan nga ginadulot sang krisis sa US

Mga tampok sa isyu nga ini...

Nagapagrabe nga krisis sg kapitalismo
PAHINA 2

Rebolusyonaryo nga klinika sg pumuluyo sa Albay
PAHINA 8

43 balay sg mga Moro, ginsunog sg militar
PAHINA 13

kag bilog nga pangkalibutanon nga sistemang kapitalista, ginaduso ang kadam-an nga nagaantos nga pungsod, ang ginatos-gatos ka milyon nga mamumugon kag nagakalisod nga pumuluyo kag ang ila mga rebolusyonaryong pwersa sa bilog nga kalibutan nga batuan ang pagginahum, pagpamigos kag pagpanghimulos sa ila sang mga imperyalista kag lokal nga mga kahimbon sini kag agumon ang kahilwayan kag kauswagan.

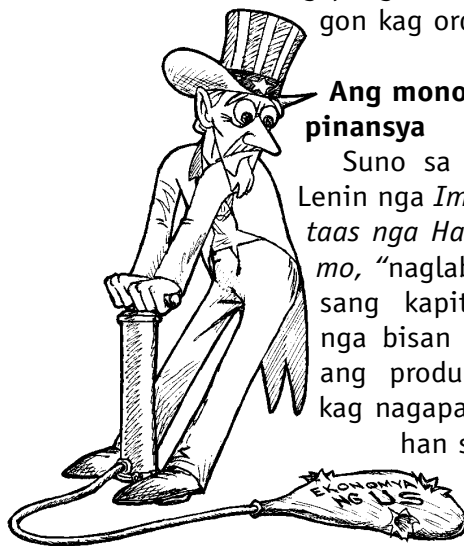
Samtang nagabaskog kag nagasunson ang krisis sang kapitalismo nga nagatay-og sa mismo mga sentro sini kag nagasabwag sang mga kahalitan sa kalibutan, labi nga mangin maathag sa pumuluyo sa kalibutan ang katungdanan nila nga tapuson ang sistema nga ini kag ipundar ang sistema nga nagatib-ong sa ila interes. Sa kasaysayan sang kapitalismo, ang kada pagsadsad sini sa krisis labi nga nagaduso sa proletaryado kag pumuluyo nga pasanyugon ang ila paghimakas agud pangapinan ang ila interes kag isulong ang rebolusyon.

Tuman ka paborable ang subong nga sitwasyon para pukawon, organisahon kag pahulagon ang mga rebolusyonaryong pwersa sa kubay sang proletaryado kag malapad nga pumuluyo sa bilog nga kalibutan batuk sa imperyalismo, mga kahimbon sini kag tanan nga reaksiyon. Kadungan sang pagpasulong sang sosyalistang rebolusyon sa mga kapitalistang pungsod, sa Pilipinas kag iban pa nga malakolonyal kag malapyudal nga pungsod, dapat pasanyugon pa ang pagpasulong kag paghim-os sa pungsodnon-demokratikong rebolusyon nga may sosyalistang perspektiba.

Nagapagrabe nga krisis sang kapitalismo

Ang nagagrabe nga krisis pangpinansya kag nagdalam nga resesyon sa US kag bilog nga kalibutan ang pinakaulihi lamang sa mga pareho nga krisis nga nagatay-og sa sistemang kapitalista sa kasaysayan. Talalupangdon ang kasingkion sang subong nga krisis—pinakamalala na ini humalin sadtong Great Depression sang dekada 1930 kag ginatantya nga magalala pa paglab-ot sang 2009.

Sunud-sunod subong nga nagatibusok ang dalagku nga bangko kag institusyon pangpinansya, samtang padayon nga nagaluya ang produksyon, nagalapnag ang disempleyo, nagakitid ang balaligyaan kag nagasingki ang pang-antos sang mga mamumugon kag ordinaryong pumuluyo.

Ang monopolyo kapital sa pinansya

Suno sa sinulatan ni Vladimir Lenin nga *Imperyalismo, Pinakama-taas nga Halintang sang Kapitalismo*, “naglab-ot na ang pag-uswag sang kapitalismo sa halintang nga bisan ‘nagapangibabaw’ pa ang produksyon sang produkto kag nagapabilin pa ini nga basehan sang kabuhi pang-ekonomya, sa kamatuoran ginabalbal na ini sang kapitalismo nga

pangpinansya tubtub sa ang bulto sang mga tubo ginahugakum sang mga “mangin-alamon” sang manipulasyon sa pinansya.”

Sa panahon sang pagkagaruk sang kapitalismo pagkatapos ini nga maglab-ot sa putuk-putukan, nagdaku nga nagdaku ang sobrang kapital nga wala na ginapuhunan sa produksyon. Ang nagapadaku nga sobrang kapital nagatigog na lamang sa mga balaligyaan pangpinansya. Nagatuga ini sang “bukal” ukon ilusyon sang pang-ekonomya nga pag-uswag nga wala sang signipikante nga produksyon.

Ang mga di produktibo nga sobrang kapital ginahigop sang mga

Tuig XXXIX No. 19 Oktubre 7, 2008

Ang *Ang Bayan* ginabantala sa lengwahe nga Pilipino, Bisaya, Iloko, Hiligaynon, Waray kag Ingles.

Mahimo ini i-download halin sa *Philippine Revolution Web Central* nga makit-an sa:

www.philippinerevolution.org

Nagabaton ang *Ang Bayan* sang mga kontribusyon sa porma sang mga artikulo kag balita. Ginabuyok man ang mga bumalasa nga magpaabot sang mga saway kag rekomendasyon sa ikauswag sang aton pahayagan.

Malab-ot kami paagi sa e-mail sa: angbayan@yahoo.com

Kaundan

Editorial : Rebolusyonaryo nga paghimakas, sabat sa krisis sg kapitalismo	1
Nagapagrabe nga krisis sg kapitalismo	2
Indi libre ang Pilipinas	6
Nakalkal nga mga kaso sg korapsyon	7
Report koresponsal	
Rebolusyonaryo nga klinika sg pumuluyo sa Albay	8
Val Mante, malipayon nga rebolusyonaryo	9
Pagpanghalit sg pasista nga estado	
Pagdukot sa mga aktibista	11
Mga armadong engkwentruhanay sa Maguindanao	12
43 balay, ginsunog sg militar	13
Balita	14

Ang *Ang Bayan* ginabantala duha ka beses kada bulan sang Komite Sentral sang Partido Komunista sang Pilipinas

monopolyo nga kapitalista sa pinansya—yadtong ara sa pinakaibabaw sang dalagku nga bangko kag institusyon pangpinansya nga may ara man nga desaysibo nga kontrol sa industriya, agrikultura, komersyo kag serbisyo. Nakahugakum sila sang tuman kadaku nga supertubo nga wala nagatuga sang tunay nga balor sa porma sang mga negosyo. Ginahimo nila ini paagi sa manipulasiyon, pagpaniplang kag pagdinaya sa pagpautang, pagpamakal kag pagbaligya sang mga sapi, bono, seguro, prenda kag lain-lain pa nga mga instrumento pangpinansya.

Ginatiplang nila ang publiko kag ginamanipula ang balaligyaan paagi sa *insider trading* ukon mada-muan nga pagbakal kag pagbaligya sang kaugalingon nga sapi, pagduktor sa ila mga libro sang kuenta agud pagguwaon nga daku nga ganansya ang mga ini ukon pagpalapnag sang himu-himo nga mga balita. Sa sini nga mga pamaagi, mahimo nila nga pataason ukon panubun ang presyo sang mga sapi depende sa ila interes.

Sadtong 2006, ang balor sang mga propyedad pangpinansya tatlo kag tunga nga mas daku sa balor sang pangkalibutanon nga produksyon. Ang balor sang sari-sari nga instrumento pangpinansya nagdaku sang 16 ka beses halin \$12 trilyon sadtong 1980 padulong sa \$190 trilyon sadtong 2007. Trenta porsyento sini ara sa US.

Sadtong 1980, ang mga propyedad pangpinansya sa US apat ka beses nga mas daku sa balor sang produksyon. Nagdaku pa ini sang siyam ka beses pag-abot sang 2007. Sadtong katapusan sang dekada 1990, ang tubo sa pamuhunan pangpinansya sa US nag-abot na sa 40% sang kabilugang tubo. Sa pihak nga bahin, nag-amot lamang ini sang 5% sa ginatuga nga empleyo. Sa subong, nagalab-ot sang 14 pilo ang kabilugan nga balor sang produksyon ang kabilugan

\$700 bilyon nga pangsalbar sa mga kapitalista sa pinansya

Mabaskog nga kaakig sang pumuluyo ang ginaani sang gubyernong Bush matapos sini nga aprubahan ang Troubled Asset Relief Program nga nagatalana sang \$700 bilyon agud isalbar ang mga higante nga bangko kag institusyon pangpinansya paagi sa pagbakal sa mga propyedad sini nga indi mabaligya.

Akig katama ang ordinaryo nga mga Amerikano bangud pagapas-anon nila ang dugang nga buhis nga wala naman sang malahalon nga benepisyo para sa ila. Samtang nagakadasma ang minilyon nga Amerikano sa pagkalubong sa utang, nakasentro ang programa sang gubyernong Bush sa pagsalbar sa mga bilyonaryo nga upisyal sang mga bangko nga sila nagtumaw sa pumuluyo sa krisis.

Wala sang padulungan ang pondo nga ini kundi kapaslawan. Wala sang anuman nga probisyon ang mga tikang para tadlungon ang operasyon sang mga kapitalista sa pinansya nga sobra-sobra nga pagpamanggad paagi sa manipulasiyon, pagpaniplang kag

pagtinonto. Wala man ini sang ginapresentar nga solusyon sa nagapadayon nga krisis sa pabalay sa US. Kag labi nga wala sang nahimo nga tikang para masupportahan ang matuod nga ekonomya, papagsikon ang produksyon, negosyo kag empleyo kag mapahagan-hagan ang kaimulon sang pumuluyo.

Duda pati ang mga nagapamuhunan nga may mahimo ang pondo nga ini agud pungan ang labi nga pagdalom kag paglapad sang resesyon sa US kag bilog nga kalibutan. Sa kamatuoran, nagapadayon nga nagatibusok ang mga balaligyaan sang sapi sa US, Europe kag Asia bisan matapos ini nga aprubahan.

AB

nga balor nga nagatiyog nga mga papeles sa pautang sa US.

Sining nagligad nga mga tuig, ang ilusyon sang paglapad sang ekonomya sang US kag iban pa nga kapitalistang pungsod ginatuga paagi sa dugang nga pagpalarga kag pagnegosyo sang mga pangpinansya nga instrumento kag dalagkuan nga pamuhunan sang sobrang kapital sa mga balaligyaan pangpinansya. Paliwat-liwat nga nagakadula ang ilusyon nga ini. Sa kada instansiya, nagatuga ini sang mas daku nga kahalitan kumparar sa nagligad.

Amo sini ang natabo sa US sadtong dekada 1980 (matapos ang dalagku nga pamuhunan sa *real estate* ukon pagpauswag kag pagbaligya sang mga kadutaan kag

bilding), sadtong katapusan sang dekada 1990 (ang ginatawag nga *internet technology* ukon “*dot com boom*”), sadtong naglupok ang pangpinansya nga krisis sa Asia sadtong 1997 kag sadtong naglupok ang bukal sang *high tech* (ukon mataas nga teknolohiya) sadtong 2000-2001.

Ang subong nga krisis sa pinansya sa US nagsugod sa higante nga ispekulasyon kag manipulasiyon sang “bukal sa pabalay.” Ginduso ini sang rehimeng Bush sa US sa tuyo nga bangunon ang ekonomya sang US nga ara sa resesyon sadtong 2000 paagi sang pag-engganyo sang malaparan nga konstruksyon sang balay.

Todo-todo nga ginhalugan ang mga kundisyon kag ginpanubo ang

interes sa pautang para sa pabalay sa lebel nga pinakanubo sa bilog nga kasaysayan sang US. Ginhi-ngalitan ini sang mga kapitalista sa pinansya nga nangutang sang labaw sa ila kapital kag kapasidad nga magbayad. Naglarga ang mga ini sang malaparan nga konstruksyon sang mga balay kag madalian nga pagpautang para sa pabalay. Ginbaligya sa iban sang pila ka pilo ang mga papeles sang prenda tubtub sa naghabok ang balor sini sang lampuwas na sa tunay nga balor sang mga balay.

Sadtong una, naduso sini ang malaparan nga konstruksyon sa pabalay. Pero paglab-ot sang 2005, nagsugod nga nagtibusok ang balor sang mga balay, nagluya na ang konstruksyon kag nagdamo nga nagdamo ang kaso sang mga indi makabayad sang prenda. Sining 2008, nag-abot na sa 4.2 milyon ang nahunos nga indi mabayaran nga balay kag masobra 10 milyon pa ang nagatindog kag indi na mabaligya. Nag-abot sa masobra \$12 trilyon ang pinansya nga ginpain sa “bukal sang pabalay.” Bangud ang kadam-an sini nabudlayan ukon indi na mabayaran, lumupok ang bukal kag nagtibusok ang namuhunan diri nga dalagku nga kumpanya sa pinansya sa US kag iban pa nga imperyalistang pungsod.

Krisis sang sobrang produksyon

Ang sobra-sobra nga pagdaku sang pangpinansya nga kapital nga malayo na sa matuod nga ekonomya salaming sa padayon nga nagalala nga krisis sang sobrang produksyon sa panahon sang pagpangibabaw na sang dalagku nga kapitalista sa pinansya sa kabilugan nga ekonomya. Sining nagligad nga duha ka dekada, wala sang nagtuhaw nga bag-o nga patag sang pamuhunan kag balaligyaan kon sa diin mahimo nga mabutangan kag mapadaku

ang kapital. Gani kadam-an sini ginapatiyog na lamang sa mga instrumento pangpinansya.

Ang kakitiron na sang mga bag-o nga mabutangan sang sobra nga kapital sa kaugalingon nga pungsod ginatinguhaan man pangibabawan sang mga imperyalista paagi sang pag-eksport sang kapital kag pagtambak sang mga produkto sa mga neokolonya.

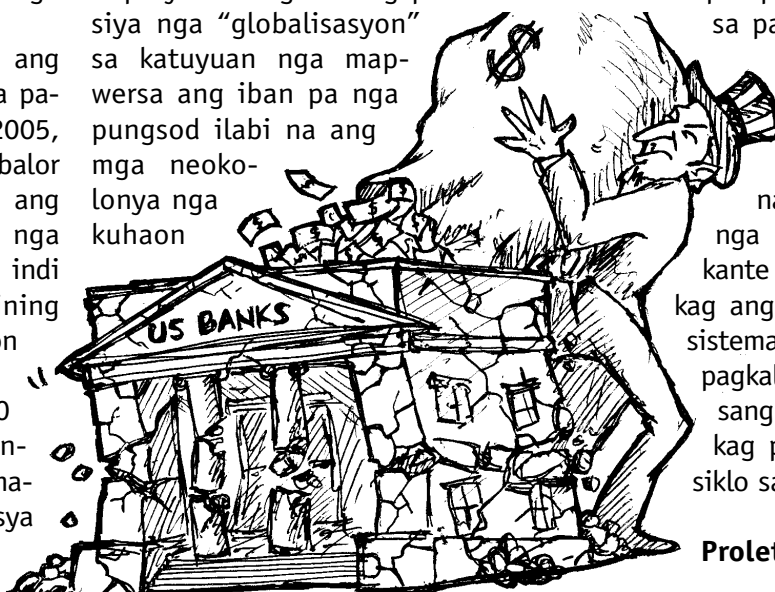
Halin sadtong katapusan sang dekada 1980 ginpataw na sang imperyalismong US ang polisiya nga “globalisasyon” sa katuyuan nga mapwersa ang iban pa nga pungsod ilabi na ang mga neokolonya nga kuhaon

ang mga proteksyon sa ila ekonomya kag labi pa nga magbukas sa pagsulod sang dumuluong nga kapital kag produkto. Nahatagan-dalan ini sa dugang pagpanghimulos sa barato nga kusog pagtrabaho, pagdambong sa dunang-manggad kag pagtambak sang mga sobra nga produkto sa mga neokolonya. Ginsulsulan sang mga imperyalistang gahum ang mga gera sa katuyuan nga mapahugot ang kontrol nila sa

mga ginakuhaan sang langis, mapalapad ang teritoryo nila sa pamumuhunan kag balaligyaan kag mapasikad ang produksyon militar.

Bisan pa man, napaslawan ang tanan nga mga ini para signipikante nga mahawas ang US kag ang pangkalibutanon nga sistemang kapitalista halin sa pagkalubong sini sa krisis sang sobrang produksyon kag paliwat-liwat nga mga siklo sang resesyon.

Proletaryo nga rebolus-

Bagsak nga produksyon kag nagalala nga dis-employo sa US

Pinakanubo subong ang lebel sang produksyon sa US sa sulod sang nagligad nga pito ka tuig. Nagalab-ot sa 43.5% na lang ang lebel sang paggamit sang materyales— indikasyon nga naga-gamay ang produksyon. Halin pa sadtong Agosto, sang magnubo na ini sa 49.9% ginabilang na nga ara sa resesyon ang produksyon industriyal sa US. Ginatantya nga padayon pa ini nga magaus-os pag-abot sang 2009.

Bunga sini, pinakamataas man ang lebel sang dis-employo sa US sa sulod sang nagligad nga lima ka tuig. Sini lang nga Setyembre nag-abot sa 159,000 ang ginpahalin sa trabaho, pinakadaku nga bulanan nga nalista sining nagligad nga anum ka tuig. Siyam na ka bulan nga nagapadayon nga nagagamay ang empleyo. Nagalab-ot na sa 760,000 ang napahalín subong nga tuig kag 9.5 milyon (ukon 6.1% sang kusog sa trabaho) ang kabilugan nga numero sang mga wala trabaho sa US. Nagaabot na sa 11% ang kakulangan sang trabaho sa US, ang pinakamataas na nga lebel sining nakaligad nga 14 tuig.

AB

yon ang solusyon

Sa idalum sang kapitalismo, duna nga paliwat-liwat nga malalupok ang grabe nga krisis pang-ekonomya. Kag sa kada paglupok sang krisis, magatuga ini sang nagapadaku nga kahalitan sa binilyon nga pumuluyo sa kalibutan. Para sa sahing mamumugon kag mayorya nga pumuluyo, wala sang iban nga pangmalawigan nga solusyon sa paliwat-liwat kag pangkabilugan nga krisis sang kapitalismo ang pagpasulong kag pagdaog sang proletaryo nga rebolusyon.

Paagi sini, dalayon nga mahatagan sang katapusan ang kapitalismo kag matukod sang proletaryado kag iban pa nga pumuluyo ang abante nga sistema pang-ekonomya kon sa diin ara sa kamot sang mga prodyuser ang kapital agud planuhon kag pauswagon ang sosyalista nga produksyon kag distribusyon sang mga produkto kag manggad. Sa sini, masiguro ang patas, matarung kag balansyado nga pagsabat sa mga sandigan kag malahalon nga kinahanglanon sang tanan kag ang tanan-nga-bahin nga pag-uswag sang ila pangabuhian. **AB**

Padayon ang pagbagsak sang mga bangko sa US

Padayon nga nagalala ang krisis sa sistemang pangpinansya sa US. Matapos nagbagsak ang pila ka higante nga bangko kag institusyon sa pinansya sadtong nagligad nga bulan, sumunod nga nagtibusok ang madamo pa nga dalagku nga kapitalista sa pinansya sa US. Sa pihak sang gintalana na nga higante nga pondo nga pangsalbar sa mga ini, ginatantya nga maabot sa 100 pa nga mga bangko sa US ang may kapot sang masobra \$1 trilyon nga mga deposito ang magabagsak tubtub sa masunod nga tuig.

Nagbagsak sining katapusan sang Septyembre ang Washington Mutual (WaMu), ang pinakadaku nga bangko nga nagtibusok sa kasaysayan sang US. Ginbakal sang JP Morgan Chase sa bara-

tilyo nga presyo nga \$1.9 bilyon ang operasyon kag propyedad sang WaMu nga nagabalor sang \$301 bilyon. Nagsugod ini nga maputo sa kadamuon sang ginbakal sini nga mga papeles sang prenda nga wala mabayaran. Nagbagsak sang 80% ang bale sang mga sapi sini subong nga tuig.

Naatrasar naman subong ang plano sang Wells-Fargo nga lamunon ang bangko nga Wachovia, isa sa pinakadaku nga kumpanya sa pinansya sa US. Nagsugod nga nagtibusok ang Wachovia makaligad ang palutos nga pagbakal sini sadtong Oktubre 2006 sa Golden West Financial Corporation (GWFC).

Naputo ang GWFC sa pagpautang sini sa pabalay sa US. Sining nagligad nga tatlo ka kwarto, labi pa nga naputo ang Wachovia sang \$17 bilyon kag naobligar magpahalin sang masobra 10,000 empleyado. **AB**

Paglapta sang krisis sa Europe kag Asia

Madasig nga naglapta ang krisis sa mga balaligyaan nga pangpinansya sa Europe kag Asia. Pagkatapos maaununsyo sang France sadtong nagligad nga simana nga ara na sa resesyon ini, ginatantya nga magasadsad man ang ekonomya sang mga nagapanguna nga kapitalista nga pungsod sa Europe.

Sunod-sunod nga nabutang sa bibi sang pagbagsak ang mga bangko, bagay nga nagtulod sa mga gubyrno sang Europe nga maghulag para luwason ang mga ini. Ginluwas sang Germany ang Hypo Real Estate, ang ikaapat nga pinakadaku nga bangko didto. Bag-o ini, naghulag ang European Central Bank kag ang Belgium, The Netherlands kag Luxembourg (Benelux) nga luwason ang bangko nga Fortis kag ang Dexia. Ang bangko nga Bradford kag Bingley (B&B) sang United Kingdom ginbakal sang bangko nga Santander sang Spain kag sang gubyrno nga UK. Ginpaidalom naman sa kontrol sang gubyrno sang Iceland ang Glitnir, ang ikatlo nga pinakadaku nga bangko didto.

Para pakalmahon ang malaparan nga pangulba sang pumuluyo nga magkalabagsak ang mga bangko, nag-anunsyo ang Ireland, Greece, Germany, Austria kag Denmark nga garantiyahan nila ang tanan nga mga nagdeposito sa mga bangko. Naghimo sang pareho nga desisyon ang UK. Nakataya subong ang suhestyon nga magtukod ang mga gubyrno sa Europe sang pondo para luwason ang mga bangko.

Sa atubang sini, dululungan nga nagpundo ang mga balaligyaan sang sapi sa Europe kag Asia sining Oktubre. Nagbagsak sang 9.04% ang Cac-40 index sang France—pinakadaku nga pagbagsak sini sa kasaysayan. Nagbagsak man ang FTSE 100 sang London (8.85%), ang Nikkei Index sang Japan (4.3%), ang Hang Seng Index ng Hongkong (5%), RTS Index sang Russia (19.1%) kag mga balaligyaan sa Indoneisia (10%), Brazil (15%) kag iban pa nga pungsod. **AB**

Indi libre ang Pilipinas

Baliskad sa paliwat-liwat nga pagbalibad sang rehimeng Arroyo, indi libre ang Pilipinas sa krisis sa pinansya sa US kag bilog nga kalibutan. Sa kamatuoran, pat-ud nga mabaskog nga bunal ang agumon sang pungsod samtang nagapalala ang krisis sa US kag bilog nga kalibutan.

Sa subong, isa sa mga tampok nga gilayon nga epekto amo ang pagkaputo sang pila ka bangko nga namuhunan sa dalagku nga institusyon pangpinansya sang US. Pito ka lokal nga bangko ang gilayon nga direkta nga naapektuhan sang narsdak ang Lehman Brothers sadtong Septyembre. Nagalab-ot sa \$386 milyon (P17.37 bilyon sa bayluhanay nga \$1:P45) ang ginpuhanan diri sang Banco de Oro (\$134 milyon), Development Bank of the Philippines (\$90 milyon), Metropolitan Bank and Trust Co. (\$17 milyon), Standard Charters Bank-Manila (\$26 milyon), Bank of Commerce (\$15 milyon) kag ang United Coconut Bank (\$10 milyon).

Kadungan sini, gin-anunsyo na sang American International Group (AIG) nga igabaligya sini ang PhilamLife kag iban pa nga kumpanya nga ginapanag-iyahan sini sa Pilipinas. Nakatalana nga ibaligya man sini ang Philam Asset Management Inc. (PAMI), ang lokal nga institusyon pangpinansya sang PhilamLife. Isa sa mga gindumalahan sang PAMI ang Government Security Insurance System (GSIS) Mutual Fund nga nagabalor sang P3.2 bilyon.

May pila pa ka kumpanya kag institusyon nga nagahipos lamang sa ila mga pagkaputo. Isa diri ang GSIS nga ginatantya may maabot sa bilyon dolyar nga ginpuhanan sa US kag iban pa nga balaligyaan pangpinansya sa luwas sang pungsod.

Labaw pa sa mga ini ang bilog nga sakop sang krisis pang-ekonomya nga

nagahana sa pungsod. Ang nagalap-ta nga pangkalibutanon nga krisis pat-ud nga labi pa nga ma-galubong sa pungsod sa ginalumuyan na sini nga krisis. Ang Pilipinas ara sa permanente nga krisis bunga sang pagka malakolonya sini sang US kag sang pagkaatrasado kag pagka malapyudal kag bangkarote sang lokal nga ekonomya. Labi pa nga magatampok ang mapanghalit nga mga epekto sang imperyalista nga polisiya sang “globalisasyon” sa mga produktibong pwersa kag ikasarang sang pungsod nga magtindog sa kaugalingon.

Ang paglala sang krisis sa US kag iban pa nga dalagku nga kapitalista nga pungsod magabunga sang pagluya sang mga eksport, pamuhunan, produksyon, empleyo kag konsumo sa pungsod. Ang US ang pinakaulihi nga dalangpan sang negosyo sang eksport sang Pilipinas. Ang pagluya sang produksyon sa US nagakahulugan man sang pagluya sang mga eksport didto halin sa pungsod. Pinakaapektado ang sek-

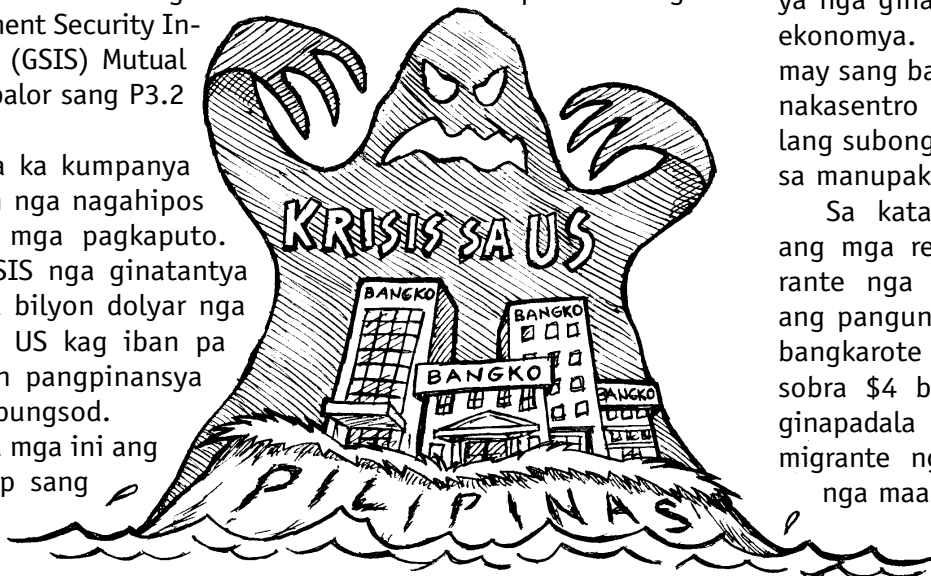
tor sang malamanupaktura kag re-eksport, pareho sang elektroniks kag beste, kag ang sektor sang agrikultura. Sa sini, ginalauman nga magadaku pa ang depisit sa balanse sang negosyuanay.

Labi pa nga magaus-os ang ekonomya sang pungsod bunga sang pagluya sang pamuhunan halin sa US kag iban pa nga pangunahon nga kapitalistang pungsod. Nagalab-ot sa 54% sang pamuhunan sa ekonomya sa Pilipinas ang naghalin sa mga dumuluong kag halos katunga sini naghalin sa US.

Sining nagligad nga tuig, nagtibusok sang 57.9% ang direkta nga dumuluong nga pamuhunan sa pungsod. Halin naman sadtong 2005 nagapadaku man ang pagguwa sang *portfolio investment*—lupad-manok nga dumuluong nga pamuhunan sa lokal nga *stock market*. Sining una nga walo ka bulan sang tuig, mas daku na nga \$290 milyon ang nagguwa kumparar sa pagsulod sang *portfolio investments*. Ginatantya nga labi pa nga magadasig ang pagluwas sang dumuluong nga puhunan sa paglala sang resesyon sa US.

Daku nga pagluya ang igabunga sang pag-atras sang dumuluong nga kapital sa ekonomya sang Pilipinas. Ginapagrabe sini ang sitwasyon kon sa diin halos wala sang basehan kag estratehiko nga industriya nga ginasandigan ang lokal nga ekonomya. Padayon pa ang paggamay sang bahin sang ekonomya nga nakasentro sa produksyon (17% na lang subong sa agrikultura kag 20% sa manupaktura).

Sa katapusan, indi libre pati ang mga remitans sang mga migrante nga mamumugon nga amo ang pangunahon nga nagatukod sa bangkarote nga ekonomya. Ang masobra \$4 bilyon kada kwarto nga ginapadala nga remitans sang mga migrante nga mamumugon pat-ud nga maapektuhan samtang ginabayo sang krisis ang US kag iban pa nga

mga pungsod. Magaagi sang pagbagsak ang mga sektor sang ekonomya nga nakasandig sang daku sa mga remitans halin sa luwas sang pungsod, pareho sang sektor sa telekomunikasyon kag serbisyo nga *wholesale* kag *retail*. Labaw pa diri, pat-ud nga magagrabe ang pagpanghimulos sa mga migranteng mamumugon kag paglala sang pagpang-atake sa ila mga kinamatarung kag kaayuhan.

Ang "solusyon" sang papet nga rehimeng Arroyo para makahaw-as pa kuno ang ekonomya sang pungsod sa atubang sang nagalala nga krisis sa US kag kalibutan amo ang pagpataw sang dugang nga buhis, dugang nga pagpangutang, pag-sapribado sang nabilin nga propyedad sang estado (sa pihak sang mga sapi sini sa Petron) kag labi nga pagbukas sang ekonomya sa mga dumuluong. Samtang nagaantos ang pumuluyo, wala untat naman si Arroyo kag mga suluguon sini sa pagpangawat sa kabangmanggad. Lauman ang pagduso pa sang US kag sang papet nga rehimen sang mga polisiya kag tikang nga nakasentro sa pagkuha sang anuman nga nabilin nga proteksyon sa pungsodnon nga patrimonya kag sa interes sang mga mangunguma kag mamumugon—lakip ang madugay na nga ginaduso nga pagbag-o sa konstitusyon sang Pilipinas. Labi nga pagabuksan sang mga polisiya kag tikang nga ini ang ekonomya kag dunang-manggad sang pungsod sa pagpandambong sang mga imperyalista kag lokal nga kahimbong nila nga dalagku nga kapitalista kumprador kag burukrata sang gubyerno. Sa baylo nga makalubad sa krisis, labi pa nga pag-usos sang ekonomya kag dugang nga paantos sa pumuluyo ang igabunga sining mas malala nga pag-usos sang produksyon, pagdaku sang disempleyo, pagtaas sang implasyon kag pagbuhin sang mga basehang konsumo

Dugang nga mga kaso sang korapsyon, nakalkal

Indi mapunggan sang rehimeng Arroyo ang sige-sige nga pagbuyag-yag sang mga kaso sang korapsyon sang mga pinakamalapit nga alyado sini. Kadam-an diri natukiban sang Commission on Audit (CoA) nga dugang nga mga anomalya sa Department of Agriculture (DA) kag Road Board Secretariat (RBS) kag ginbuyagyag sang partido nga Bayan Muna nga korapsyon sa AFP.

Ginatos ka milyon ka pisos, ginlihis sang Department of Agriculture (DA) pakadto sa mga peke nga organisasyon. Indi magnubo sa P444 milyon nga pondo ang ginlihis sang DA sadtong 2007 pakadto sa 16 nga pribado nga organisasyon nga kadam-an mga peke nga *foundation*. Ang kantidad nga ini kabahin sang P600 milyon nga pondo sa agrikultura nga uyat ni Sec. Arthur Yap sang Department of Agriculture, aktibo nga opereytor sang mga kurakot ni Gloria Arroyo.

Halin sa P600 milyon, ginpanghatag ang P235 milyon bag-o ang eleksyon lokal sadtong Mayo 2007. Suno sa report sang Commission on Audit, daku nga bahin sang pondo naghalin sa Priority Development Assistance Fund (PDAF) sang mga

kongresista. Ginhatag ang pondo sa DA para sa mga maanomalya nga programa sang departamento. Pangunahon na diri ang Ginintuang Masaganang Ani ni Arroyo.

Suno sa CoA, pinakadaku ang nabaton sang Antipolo Philanthropy Foundation, Inc. (APFI) kag sang tagapangulo sini nga hingalan kuno sang Johnny Tan. Nagbaton ini sang P146 milyon sadtong 2007 kag dugang P30 milyon subong nga tuig. Sa pagpawayasat sang CoA, eskwelahan ang nagatindog nga *adres* sang *foundation* sa Antipolo City nga naka-saad sa mga dokumento sini. Gintulunga naman sang iban pa nga indi kilala kag makaduluda nga organisasyon ang nabilin pa nga P289 milyon. Madamo sa mga organisasyon nga ini ang indi man lang rehistrado kag indi makitan nga mga opisina.

Binilyon ka pisos halin sa Road User's Tax, nadula.

Wala nabaton sang mga rehinyon ang P10 bilyon pisos nga pondo halin sa Road User's Tax nga ginpanagtag kuno sa ila sadtong 2004 para sa pagmentinar sang mga kalasada. Pila sa mga nagbuyagyag sini ang mga *district*

office sang Department of Public Works and Highways (DPWH) sa Cagayan, Isabela kag Nueva Viscaya nga nagbaton kuno sang masobra P1 bilyon sadtong tuig nga ina.

Ginpatindog man kuno ang isa ka bilding sang Land Transportation Office (LTO) sa Region 3 kag isa pa sa Region 11 nga nagabalor sang halos P30 milyon, nagamit ang pondo halin sa Road User's Tax. Apang sang usisaon ini sang CoA nahibal-an nga wala man lang naumpisahan ang konstruksyon sang bilding sa Region 11 kag yadtong sa Region 3 wala pa natapos.

Samtang, 70 ka tinawo sang Road Board Secretariat ang nagregalo sa kaugalingon sang *bonus* sadtong 2005 nga nagabalor sang P146.9 milyon. Kada isa sa ila nagbaton sang P2 milyon bilang benepisyo kag *incentive bonus*. Halin sa Road User's Tax ang pondo nga gintulu nga sang mga tinawo sang RBS.

Ang RBS isa ka ahensya sa idalom sang DPWH. Sa panahon sang tig-P2 milyon bonus, ginapamunuan ang RBS ni Dodie Puno, utod ni Sec. Ronaldo Puno sang Department of Interior and Local Government. Sining Hulyo lang ginbayluhan ni Arroyo ang pamunuan sang RBS. Kabahin sa pamunuan sang RBS ang mga sekretaryo sang Department of Finance, Department of Public Works and Highways, Department of Budget kag Department of Transportation and Communications.

Lima ka hepe sang Philippine Army (PA), may P1.6 bilyon wala sang report nga *cash advances*. Ginbuyagyag ni Bayan Muna Rep. Satur Ocampo nga nagaabot sa P1.6 bilyon ang gintingub nga wala sang report nga *cash advances* sang lima ka hepe sang PA sa sulod sang lima ka tuig (2003-2007). Ginbase ni Ocampo ang impormasyon nga ini sa report sang Commission on Audit. Nakasaad diri ang P997.4 milyon *unliquidated cash advances* sadtong

Rebolusyonaryo nga klinika sang pumuluyo sa Albay

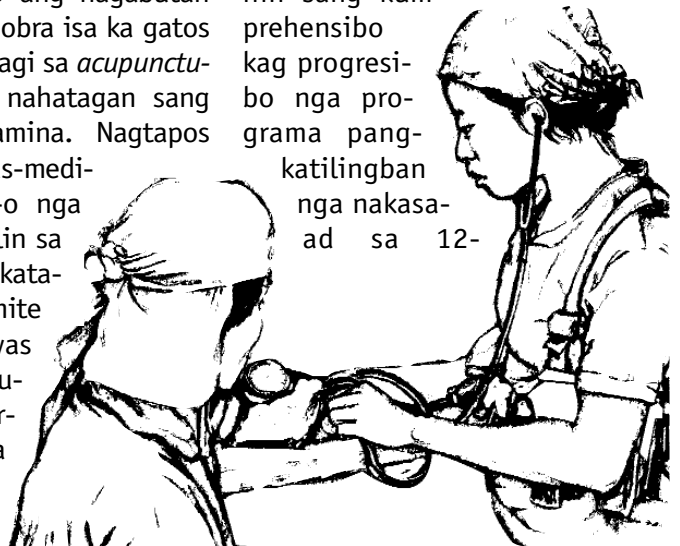
(Ang masunod amo ang report koresponsal nga ginpadala ni Kaupod Greg Bañares, tagapamaba sang National Democratic Front-Bicol.)

Madinalag-on nga ginlunsar sang mga medik sang Bag-ong Hangaway sang Banwa (BHB) sa 13 barangay sa prubinsya sang Albay ang kampanya sa ikaayong-lawas sining bulan sang Hulyo kag Agosto. Masobra 1,000 imol nga pumuluyo ang nabenipisuhan sang rebolusyonaryong klinika sang pumuluyo nga gin-organisa sang BHB kag mga rebolusyonaryo nga organisasyong masa.

Nagalab-ot sa 302 ang nakabenebisyo sa libre nga tsek-ap sa ikaayong-lawas, 273 ang nagabutan sang ngipon, masobra isa ka gatos ang ginbulong paagi sa *acupuncture* kag 338 ang nahatagan sang bulong kag bitamina. Nagtapos man sa paghanas-medikal ang 18 bag-o nga medik nga naghalin sa BHB kag pila ka katapu sang mga komite sa ikaayong-lawas sang mga rebolusyonaryo nga organisasyong masa sa baryo.

Ang progra-

ma sa ikaayong-lawas sang rebolusyonaryong kahublagan kabahin sang kumprehensibo kag progresibo nga programa pangkatilingban nga nakasaad sa 12-

2003 sa termino ni Abu; P103.5 milyon satong 2004 sa termino ni Gen. Generoso Senga; P69.8 milyon sadtong 2005 sa termino ni Gen. Hermogenes Esperon; P90 milyon sadtong 2006 sa termino ni Lt. Gen. Romeo Tolentino; kag P335.6 milyon sadtong 2007 sa termino ni Yano.

Suno kay Ocampo, kalakip sa gingastuhan kuno sang mga *unliquidated cash advances* ang wala nagasinanto nga paggamit sang pondo kag ang mga wala mapanagtag nga uniporme kag mga kagamitan

sa pila sang pinakadaku nga dibi-syon sang Army. Suno sa kongresista, nareport ang wala napanagtag sadtong 2007 nga mga uniporme kag kagamitan nga nagabalor sang P5.7 milyon sa 5th kag 7th ID. Nareport man ang ginpahabok nga bayad sa mga elemento sang Citizens Armed Forces Geographical Unit (P1.9 milyon sa 5th, 7th kag 8th ID) kag ang doble nga report sang ngalan sang mga soldado o *serial number* sa mga gingasto nga nagresulta sa dugang nga P2.5 milyon nga gastos sang 6th ID.

AB

Punto nga Programa sang NDF.

Luwat sa klinika sang pumulu-
luyo, kabahin sang matag-adlaw
nga hilikuton sang BHB kag mga
rebolusyonaryo nga organisa-
syong masa ang pag-amlig sa
ikaayong-lawas sang pumuluyo
gamit ang tradisyunal kag mo-
derno nga medisina kag pamaagi
sa pagpamulong.

Bisan limitado ang resorsa
sang Demokratiko nga Gubyrno
sang Banwa sa kahimtangan nga
may nakiggiyera ini sa reaksyu-
naryong gubyrno, ginatinguha-
an sini sa maabot nga masara-
ngan nga organisahon kag ha-
nasson ang pumuluyo nga mag-
salig pangunahon sa kaugali-
ngon nga kusog agud masabat
ang mga kinahanglanon para sa
ikaayong-lawas sa baylo nga
magsalig sa garuk nga programa
sa ikaayong-lawas sang rehi-
meng US-Arroyo.

Kriminal nga salabton sang
rehimeng US-Arroyo ang pagpa-
tumbaya sa ikaayong-lawas kag
sobra-sobra nga pagpaantos sa
pumulu-
luyo. Agud tabunan ang sa-
labton sini sa pumuluyong Pilipi-
no, nagapadihot ini sang mapa-
niplang nga mga "medical missi-
on" kag "humanitarian mission"
nga ginagamit sang AFP-PNP kag
dumuluong nga tropa nga Ameri-
kano sa saywar kag paniktik ba-
tuk sa armadong kabublagan.

Sa pihak nga bahin, ginabu-
long sang rebolusyonaryong ka-
hublagan indi lamang ang ordina-
ryo nga balatian sang pumuluyo
kundi ang lapnagon nga balatian
sang bilog nga katilingban. Ba-
ngud sini, hugot nga ginahugpong
ang pumuluyo kag rebolusyonar-
yong kahublagan sa isa ka katu-
yuan nga tapuson ang kanser sang
katilingban kag magtukod sang isa
ka katilingban nga tunay nga hil-
way, demokratiko, mainuswagon
kag makahatag sa pumuluyo sang
tunay nga serbisyo sosyal. **AB**

Valerio Mante Jr. (Ka Richard)

Ang malipayon nga rebolusyonaryo

*Ang masunod ginkuha halin sa mga pagpasidungog sang National De-
mocratic Front kag Komiteng Rehiyon sang PKP sa Southern Mindanao.*

Ginahatag sang masa, mga kaupod kag alyado sang Southern Minda-
nao ang pinakamataas nga pagsaludo sa isa ka pinakapalangga kag
pinasahi nga kaupod—si Valerio "Val" Mante Jr. ("Ka Richard"),
nga napatay sa isa ka balatian sa Davao City sining Septyembre 22.

Singkwenta'y otso ka tuig ang
edad niya sang siya nagpanaw. Isa
siya ka tampad nga myembro sang
Partido Komunista sang Pilipinas
nga naghatag sang pinakadaku nga
bahin sang iya kabuhi sa wala sang
kutod nga pag-alagad sa pumu-
luyo. Nagapasidungog kita sa isa
ka rebolusyonaryo nga lider nga
boluntad nga nagtalikod sa kasul-
hayon sang pangabuhì sa luyo sang
iya pamilya para magpuyo sa kabu-
kiran sa luyo sang mga kaupod kag
masa nga mangunguma.

Ang kabuhi ni Val Mante bilang
rebolusyonaryo nag-umpisa sa sim-
bahan Katoliko bag-o pa man ipa-
panaog ang layi militar. Una, bi-
lang seminarista kag sang ulihi bi-
lang aktibista nga nagasakdag sa
tawhanon nga kinamatarung sa Ta-
gum, nasaksihan ni Val ang lubos
nga kinagamo sang masa nga
mangunguma nga nagapakig-away

sa mga multinasyunal nga kumpa-
nya nga agribisnes nga nagpang-
agaw sa ila kadutaan. Sadtong
bagyo sang una nga kwarto, nag-
entra siya sa Khi Rho, isa ka orga-
nisasyon masa nga seryoso nga
nag-atubang sa mga problema sang
mga mangunguma. Bangud sa iya
nga mainit nga pagsakdag sa inte-
res sang masa nga mangunguma,
naghulag siya sang lubos panahon
sa kaumhan bilang Pulang hanga-
way. Pero sadto napat-ud niya nga
indi pa siya handa magpuyo sa ka-
bukiran gani nagbalik siya sa syu-
dad. Nadakop siya sa syudad kag
nangin detenido pulitikal sa PC
barracks sa Tagum sang isa kag tu-
nga sa tuig. Pagkahilway niya ha-
lin sa detensyon nagbalik siya sa
Davao kag liwat nga nagpanguna
sa hayag nga demokratiko nga ka-
hublagan masa, sa pag-organisa
sang mga rali kag demonstrasyon.

Upod ang iban pa nga pamatan-on nga aktibista, ginpamunuan niya ang isa ka martsa halin sa Tagum tubtob Davao para pamatukan ang pagpang-agaw sa kadutaan sang mga mangunguma.

Sa idalom sang madulom nga diktadura nga US-Marcos, wala sang kahadlok nga naghulag si Val bilang tagasakdag sa tawhanon nga kinamatarung. Nangin tagapangulo siya sang Citizens Council for Justice and Peace (CCJP) sa Davao City, isa sa pinakaaktibo nga organisasyon sadto nga nagasakdag sang mga kinamtarung sibil. Sang ulihi nag-entra siya sa Nationalist Alliance for Justice, Freedom and Democracy kon sa diin upod sang mga madre kag iban pa nga tawong simbahan, mga abogado kag iban pa nga indibidwal gintungdan ni Ka Val ang gawaing pag-organisa. Sadtong temprano nga bahin sang dekada 1990 nangin myembro siya sang Freedom from Debt Coalition. Nangin pangkabilugan nga sekretaryo siya sang Bagong Alyansang Makabayan sa Southern Mindanao umpisa 1996-1998 kag pagkatapos sini naghulag man siya sang makadali bilang organisador sang mga mamumugon. Halos 30 ka tuig siya nga nagserbe nga tampad kag lubos sa tagipusuon sa ligal nga demokratiko nga kahublagang masa.

Apang ginhandum ni Ka Val nga mas labi pa nga makaalagad sa pummuluyo. Pamatyag niya limitado lang ang iya nahimo bilang ligal nga aktibista sa kasyudaran. Siling niya sadtong 1998: "Sa kasagsagan sang akon aktibismo nagdesisyon ako nga mag-entra sa BHB. Lain-lain ang reaksiyon sang mga tawo nga malapit sa akon. Ang iban malipayon, ang iban may pagduda. Wala ini makaapekto sa akon desisyon nga padayon nga pag-entra sa armado nga rebolusyon. Produkto ini sang malawig kag mabudlay nga paghimakas sa pagkamakinaugalingon, sa indibidwalismo kag pag-

kamatinaastaason. Ginbayaan ko ang komportable ko nga pangabuhin, ang akon pamilya kag mga pariente kag ginlikawan ko ang malapit ko nga abyan. Ini ang pinakagrabe apang pinakamaayo nga desisyon nga nahimo ko sa akon kabuhi." Sa iya mga abyan, ginhambal lang niya nga, "*Dinhi man gyud ta paingon. Di ba giingon ni Mao nga 'go to the masses and live with them?'*" (Diri gid man kita makadto. Indi bala ginhambal ni Mao nga 'kadto kamo sa masa kag magpangabuhin sa ila?')

Samtang nabudlayan siya sa umpisa sa simple nga pagpangabuhin kag matutom nga paghimakas sang isa ka gerilya, ang tanan nga ini napangibabawan ni Ka Richard nga mamag-an ang buot. Palangga siya sang masa nga ginapangita ang iya nga presensya kag mga laygay. Masunson man siya nga palapitan sang mga sanga sang Partido sa lokalidad

para pangayuon ang iya panan-awan bahin sa marikot nga halambalanon. Respetado man siya sang mga Pulang hangaway sa iya pagkamabuot, pagkamaalam sa paghatag sang laygay kag mamag-an sang buot.

Sa kaumhan man nakita ni Ka Richard, isa ka bakla, ang makatuwang niya sa kabuhi kag paghimakas. Ang iya kasal sadtong 2003 nga nasaksihan sang pila ka ligal nga pamantalaan kag nasulat sa mga pahayagan amo ang nagpatingkad sa pagkilala sang Partido Komunista sang Pilipinas sa pareho nga kinamatarung sang tanan nga pagkatawo.

Apang gin-atubang man ni Ka Richard ang pila ka madalom nga

pamangkot bahin sa iya rebolusyonaryo nga komitment. Siling niya: "Ano gid bala ang mahimo sang isa ka maluming nga aktibista nga petiturgis sa isa ka sonang gerilya, sa pag-upod sa mga Pulang hangaway kag imol nga mangunguma? Masarangan ko bala nga palukpon ang akon nga pusil sa atubang sang kaaway? May kaisog gid bala ako nga habuyan sang granada ang kaaway pareho sang paghaboy ko sang una sang bato kag mga plastik nga may sulod nga higko kag gindunot nga katumbal sa militar kag pulis sa mga rali kag demonstrasyon? Ang matuod indi ko mahibal-an kon pano ko sabton ang amo nga mga pamangkot. Ang nahibal-an ko lang amo nga ari ako, sa kubay sang pumuluyo nga luyag ko maupdan sa nabilin pa nga panahon sang akon nga kabuhi."

Madamo sang gintudlo sa aton ni Ka Richard, ang rebolusyonaryo nga manunudlo. Madalom ang iya nga paghakos sa mga basehan nga rebolusyonaryo nga prinsipyo; indi maayuan ang iya nga teoretiko nga kinaalam sa Marxismo-Leninismo. Ini indi lamang bangud siya ang nagapamuno sang buru sa instruksyon sang subrehiyon kundi bangud bilang Pulang hangaway, nagpuyo siya sa mga kaupod kag masa sa napakalawig nga panahon kag ginhakos niya ang ila rebolusyonaryo nga diwa. Pinakaimportante diri, pirme nga ginatinguhan ni Ka Richard nga ipangabuhin ang iya mga ginatudlo.

Sa pihak sini pirme man malipayon kag madali makigbagay si Ka Richard. Tama ka mag-an kag malipayon ang pagrebolusyon kon upod mo siya. Ang iya kabuhi nagsarbi nga padayon nga inspirasyon sa tanan nga mga kaupod kag abyan nga pirme mangin malig-on kag magpursige sa mabudlay apang dungganon nga kalibutan nga pungsudnon-demokratiko nga rebolusyon. AB

Padayon ang pagdukot sang mga aktibista

Pagdukot sa mga ligal nga aktibista ang pinakamatingkad nga kaso sang paglapas sa tawhanon nga kinamatarung nga nakalap sang *Ang Bayan* sining bulan sang Septyembre.

Septyembre 25. Iligal nga gin-aresto sang mga elemento sang Negros Occidental Provincial Police Office (NOPPO) kag sang *intelligence unit* sang 303rd IBde sang Philippine Army si Mary Grace Delicano, katapo sang GABRIELA. Si Delicano, 34, nagahulat sang salakyan sa Gatuslao Street sa Bacolod Public Plaza sang siya gindakop.

Suno sa GABRIELA, gin-aresto si Delicano base sa mandamyento de aresto nga ginpasaka batuk sa isa nga "alyas Kim" nga nadalahig

sa isa ka pagpangawat sa Escalante City sadtong 2006. Gin-akusar man siya nga opisyal pangpinansya sang Komiteng Larangan sang PKP sa Northern Negros. Ginpanginwala ni Delicano ang mga butang-butang sa iya sang militar kag pulisya.

Septyembre 21-22. Sunod-sunod nga gindukot sa Dinalupihan, Bataan sanday Nelson Balmania kag Florencia Espiritu, mga organisador sang Kilusang Magbubukid sang Pilipinas (KMP).

Suno sa Karapatan, nag-abot si

Balmania sa Barangay Daang Bago, Dinalupihan mga alas-5 sang hapon sang Septyembre 21 para magkigkita kay Espiritu. Pwersahan siya nga ginpasakay sang mga armado nga lalaki sa isa ka puti nga Mitsubishi L-300 FB *van* nga padulong sa direksyon sang Pampanga.

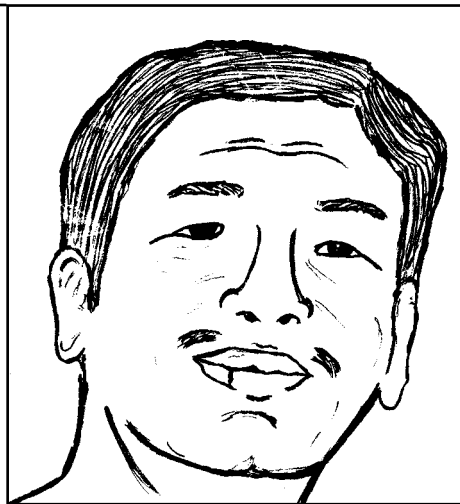
Sa adlaw man nga ina, nag-abot si Espiritu sa Daang Bago mga alas-7 sang gab-i nga wala sang ihibalo sa nadangtan ni Balmania. Nag-*text* siya kay Balmania kag nagsabat ini nga masunod nga adlaw na lang sila magkita. Pagkaaga, naghulat si Espiritu sa nakasugtan nila nga pakigkitaan nga lugar apang wala nag-abot si Balmania. Sa baylo isa ka puti nga *van* nga may nagasakay nga mga armado nga lalaki ang nag-abot.

Ipakita si James Balao

Gindukot sang mga ginapatihan nga elemento sang militar si James Balao, 47, myembro sang Cordillera Peoples Alliance (CPA) sadtong Septyembre 17. Ulihi siya nga nakita sang maghalin siya sa ila balay sa Fairview, Baguio City mga alas-7 sang aga sadtong Septyembre 17 para magkadto sa balay sang iya mga ginikanan sa La Trinidad, Benguet. Suno sa iya pamilya, sadtong Hunyo ginhambal na ni James sa ila nga may namutikan siya nga mga katingalahan nga salakyan nga nagasunod sa iya. Suno sa Cordillera Human Rights Alliance, ini ang una nga kaso sang *enforced disappearance* sa Cordillera sa idalom sang subong nga administrasyon.

Nakatapos si Balao sang Psychology kag Economics sa University of the Philippines-Baguio. Nangin punong editor siya sang *Outcrop*, pahayagan sang estudyante sang unibersidad. Pagkatapos sang iya nga pagtuon, nagtrabaho siya bilang manugpanalawsaw sang Cordillera Studies Program kag nangin myembro sang Cordillera Consultative Committee nga sadto ginapamunuan sang anay Rep. William Claver.

Isa si Balao sa mga nagtukod sang CPA. Signipikante ang mga naamot niya sa pagpanalawsaw sang CPA bahin sa pagsulong sang kinamatarung sang pungsudnon nga minoriya kag pagsakdag sa duta sang katigulangan. Bilang istap man ni Ponciano Bennagen, delegado sa 1986 Constitutional Commission, daku ang nabulig niya labina sa paghanda sang borador bahin sa mga probisyon sang kinamatarung sang pungsudnon nga mino-

riya sa konstitusyon sang 1986.

Sa subong siya ang pangulo sang Oclupan Clan Association.

Malig-on ang pagpati sang iya pamilya nga ang pagpartisipar ni Balao sa progresibo nga kahublangan sang pumuluyo ang nangin kabangdanan sang pagdukot sa iya sang mga ahente sang terorista nga estado.

AB

Pilit siya nga ginahunos sa ginasak-yan niya nga traysikel kag ginsakay sa van.

Suno sa Karapatan, aktibo nga nagasuporta ang duha sa organisasyon sang mga mangunguma sa Prado Siongco Village, Lubao, Pampanga nga ginapahalin sa ila duta. Tubtob sa subong indi pa gihapon makit-an sanday Balmania kag Espiritu.

Septyembre. Napaslawan nga pagpatay, pagpanakit, pagwasak sa

kagamitan, pilit nga pagpang-ulipon, iligal nga pag-aresto kag pagkulong, tortyur, iligal nga pagpang-ukay, pagpamahog, pagtuyo sa kabuhi kag harasment ang pila lamang sa malala nga paglapas sang AFP sa tawhanong kinamatarung sang mga residente sang sityo Payaw-Payawan, Barangay Nagbinlod, Sta. Catalina. Singkwenta'y singko ka pamilya ang nagbakwet bangud sa pagpamomba sang AFP

sadtong una nga bahin sang Septyembre sa nasambit nga lugar. Pati ang mga katapo sang KARPATAN Central- Visayas, Kahugpu- ngan Alang sa Ugma sa Mag-uuma sa Oriental Negros (KAUGMAON-KMP) kag Promotion of Church People's Response nga naglunsar sang *fact-finding mission* bahin sa mga paglapas ginharas kag ginkulong sang mga tropa sang AFP sa sulod sang duha ka oras.

Mga armado nga engkwentruhanay sa Maguindanao

Masobra 80 ka soldado sang AFP ang napatay kag napilasan sa pinakaulihi nga engkwentruhanay sa tunga sini kag sang mga hangaway sang Moro Islamic Liberation Front-Bangsamoro Islamic Armed Forces (MILF-BIAF). Ang mga engkwentruhanay nga ini tuga sang pagduso sang AFP nga sakupon liwat ang mga katunggan nga baryo sa mga banwa sang Datu Piang, Datu Saudi Ampatuan kag Guindulungan sa Maguindanao sadtong Septyembre 23 tubtob 29. Nawasak man ang duha ka tangke, duha ka trak kag bahin lang ang naguba sang isa ka tangke nga Simba sang AFP. Bilang balos, ginsunog sang mga soldado sang 64th IB ang mga kabalayan sa tatlo ka barangay sa Saudi Ampatuan. (*Tan-awon ang kaangot nga artikulo*).

Saudi Ampatuan. Sadtong hapon sang Septyembre 29, baynte'y singko tropa sang 54th IB ang napatay sang malukpan sang bomba ang ila komboy sa katung-anan sang mga barangay Pagatin kag Madia sa banwa sang Datu Saudi Ampatuan. Lakip sa napatay sa ambus nga ini ang isa ka opisyal sang AFP.

Datu Piang. Mga alas-10 sang aga sang adlaw nga ina, gin-ambusan sang BIAF ang komposit nga pwersa sang 54th IB kag 61st Division Reconnaissance Company sang Philippine Army sa Barangay Andavit sa katambi nga banwa sang Datu Piang. Napulo'g anum ka soldado ang napatay samtang napulo ka iban pa ang napilasan. Kalakip

sa mga napilasan ang isa ka opisyal nga wala man ginahingalanan sang AFP. Sa bahin sang mga gerilya nga Moro, napatyan ini sang lima kag napilasan sang lima pa ka hangaway sang maigo sang mortar ang ila nga pwesto.

Sadtong Septyembre 27, pito tropa sang AFP ang napatay sa pareho nga barangay sang tuyuon nila nga lusubon ang ginahukmungan sang mga gerilya nga Moro. Halos bilog nga adlaw ang inaway. Samtang nagapahupa ang inaway diri, ginsalakay naman sang iban pa nga pwersa sang MILF-BIAF ang AFP Command Post sa malapit nga Barangay Balanakan.

Bag-o ini, baynte'y otso ka sol-

dado ang napatay sang ambusan sang BIAF ang nagaagi nga komposit nga pwersa sang AFP sadtong Septyembre 25. Pito ka soldado ang gilayon napatay sang maigo ang ila salakyan sang mga *rocket-propelled grenade* (RPG). Naglawig ang inaway tubtob alas-7:30 sang gab-i.

Guindulungan. May ara man nga inaway mga hapon sa Barangay Muslim, Guindulungan, Maguindanao. Isa ka tangke sang AFP ang nawasak kag isa pa ka bahin lang ang naguba, nalubong sa lunang kag indi na makuha sang mga soldado. Duha ka hangaway nga Moro ang nareport nga napatay.

Sa mga inaway sadtong Septyembre 23 kag 24, nagaabot sa 29 ka elemento sang AFP ang napatay kag madamo nga iban pa ang napilasan. Isa ka tangke nga Patton naman ang naigo sang RPG sadtong Septyembre 23. **AB**

43 balay, ginsunog sang militar

Pinakaulihi sa mga kaso sang mga paglapas sang mga soldado sa tawhanon nga kinamatarung sa North Cotabato kag Maguindanao umpisa Agosto 15 ang pagsunog sang mga elemento sang 64th IB sa 43 ka balay sa tatlo ka barangay sa Datu Saudi Ampatuan, Maguindanao. Nado-kumento ini sang Kawagib, isa ka organisasyon nga nagasakdag sa tawhanon nga kinamatarung.

Kabahin man sa mga nalista nga kaso ang wala sang pili nga pagpangbomba sang Philippine Air Force nga nakapatay sa isa ka sibilyan kag nagsabwag sang kahadlok sa mga nagapasilong sa isa ka *evacuation center*. Ang masunod ang pinakaulihi nga mga report nga nakalap sang *Ang Bayan*:

Septyembre 29-30. Ginsunog sang mga elemento sang 64th IB ang 43 ka balay sang mga sibilyan nga Moro sa mga barangay sang Pagatin, Sambulawan kag Madia sa Datu Saudi Ampatuan, Maguindanao. Ginbalusan sang kaakig sang mga soldado ang mga sibilyan pagkatapos ang serye sang mga pagkalutos sa pagpakig-away sa MILF.

Septyembre 27. Apat ka sibilyan nga Moro ang gintiro sang mga soldado sang 602nd Infantry Brigade sa Carmen, North Cotabato. Halin sa trabaho ang mga Moro nga sibilyan sang palukpan sila sa atubang sang hedkwaters sang militar sa Barangay Poblacion, Carmen.

Gilayon nga napatay si Larry

Tontongan, isa ka residente sang Barangay Kibayao sang nasambit nga banwa. Nadula tubtob sa subong ang tatlo pa niya ka upod nga mamumugon.

Septyembre 26. Napilasan ang pito ka sibilyan, kalakip ang apat nga bata, sang mag-enkwentruhanay ang mga pwersa sang Philippine Army kag mga gerilya nga Moro sa Barangay Balanaken, Datu Piang, Maguindanao.

Ginkilala sang Mindanao Tulong Bakwit, isa ka *non-government organization* (NGO) ang mga biktima nga sanday Merpat Mohammad, 9; Abdullah Mohammad, 6; Datumanong Taculanga, 3; Mohaquira Montano, 8; Waras, 25; Norex Taculanga, 32; kag Mustapha Kalusiang, 36. Ara sila sa sulod sang eskwelahan sang Datu Gumbay Elementary School sa Barangay Balanaken sang maigo sang mga bala nga halin sa pusi-

syon sang mga soldado. Ang eskwelahan nga pangpubliko nga ini ang ginhimo nga temporaryo nga sentro sang ebakwasyon.

Septyembre

23. Ginkawat sang mga soldado sang AFP ang pila ka moske sa Piagapo, Lanao del Sur kag sa mga banwa sang Poona Piagapo

kag Munai sa Lanao del Norte. Kalakip sa mga bagay nga gintaban sang mga soldado ang mga *carpet*, *prayer mat* kag *sound system*.

Anom ka moske man sa probinsya sang Maguindanao ang ginwas-

ak pagkatapos ang sige-sige nga pagpangkanyon kag pagpangbomba sang AFP sadtong katapusan nga simana sang Agosto.

Septyembre 21. Bilog nga hapon nga ginkanyon sang 105 mm *howitzer* ang Barangay Tanglaw kag Nunungan sa Poona Piagapo, Lanao del Norte. Indi magnubo sa 200 bala sang *howitzer* ang nagbagsak sa duha ka barangay. Mabaskog nga ginpakamalaut sang mga residente diri ang AFP bangud ginumpisahan ang pagpangkanyon pagkatapos sila ginhambalan sang mga soldado nga hilway na sila nga makapauli sa ila mga puluy-an.

Septyembre 20. Pila ka mangunguma nga nagapuyo sa dulan sang Barangay Matungao kag Linamon sa Lanao del Norte ang ginpatay sang mga elemento sang AFP kag sang armado nga grupo nga "Shepherd", suno sa *Luwaran*, ang *website* sang MILF.

Septyembre 19. Isa ka mangunguma nga Moro ang ginpatay kag isa pa ang nadula kag ginakakulbaan nga ginpatay naman sang mga soldado. Ang napatay nga mangunguma amo si Yaser Markakim samtang ang nadula amo si Abdullah Gindo, pareho nga mga residente sang Talao, Piagapo, Lanao del Sur.

Suno sa mga tagabaryo, basta na lang nga nagapaniro ang mga nagao-perasyon nga soldado sang AFP sang matiyempuhan nila nga sibilyan, kalakip ang mga mangunguma nga nagasikaso sa ila nga mga maisan.

Septyembre 9. Isa ka sibilyan ang napatay sang maghulog sang anom ka bomba ang isa ka OV-10 *bomber* sang Philippine Air Force sa Pagatin, Saudi Ampatuan, Maguindanao. Isa man sa mga bomba ang nagbagsak malapit sa *evacuation center*. AB

Halos 40 ka soldado, napatay sa mga engkwentro sa Mindanao

INDI magnubo sa 39 ka soldado ang napatay sa mga engkwentro sang AFP kag Bag-ong Hangaway sang Banwa (BHB) sa mga probinsya sang Surigao del Sur kag Davao Oriental halin Septyembre asta una nga simana sang Oktubre.

Suno kay Roel Agustin II, tagapamaba sang BHB sa Southern Mindanao, ginsalakay sang brigada-kadaku nga pwersa sang AFP kag PNP nga ginapasakupan sang 36th IB, Division Reconnaissance

Company, 67th IB, Scout Rangers Company kag PNP 1105th Provincial Mobile Force ang sakop sang Front 20 Operation Command sang BHB sa natumod nga probinsya. Nangin target ang mga elemento sang kaaway sang sunod-sunod nga mga taktikal nga opensiba sang mga Pulang hangaway sa idalom sang Conrado Heredia Command.

Ginpangin-wala ni Agustin ang ginapadayaw ni Maj. Armand Rico, tagapamaba sang AFP East

tern Mindanao Command, nga nag-agom sang madamo nga kaswalti ang BHB. Siling niya isa ka hangaway lamang sang BHB ang namartir sa natabo nga mga engkwentro.

Samtang, isa ka elemento sang CAFGU kag duha ka soldado sang Philippine Army ang napatay sang mag-engkentro ang isa ka yunit sang 79th IB sa mga Pulang hangaway sa Barangay Buenavista, Sta. Catalina, Negros Oriental sadtong Oktubre 5.

Ika-36 nga anibersaryo sang layi-militar, gindumdom

ISA ka programa ang ginlunsar sang BAYAN, Karapatan kag iban pa nga progresibo nga organisasyon sadtong aga sang Setyembre 20 sa Tulay sang Mendiola, Manila bilang pagdumdom sa ika-36 nga anibersaryo sang pagpanaog sang layi-militar sang diktador nga si Ferdinand Marcos. Ginkundena nila ang nagapadayon nga mga paglapas sa tawhanon nga kinamatarung, korapsyon kag sala nga pagpadalagan sang gubyerno. Ginapawagan man sang mga raliyista ang pagpahilway sa mga detenido pulitikal. Sa 218 detenido pulitikal nga nahunong subong sa lain-lain nga prisohan sa pungsod, 198 diri o sobra 90% ang napreiso halin sang magpungko sa poder si Arroyo sadtong 2001.

Bilang kabahin sang pagdumdom, ginhiwat ang isa ka *art exhibit* sa Bantayog ng mga Bayani Foundation sa Quezon City kon sa diin talalupangdon ang mga obra sang mga martir kag mga buhi pa nga aktibista. Naghalad man sila sang mga binalaybay, kanta kag ritwal nga mga saot para sa mga biktima sang layi-militar nga ginabilang nga bagahihan sang pumulyong Pilipino.

Gindumdom man sa lain-lain nga syudad ang isa ka pinakamadulom nga bahin

hin sang kasaysayan sang pungsod. Isa ka porum ang ginhiwat sa Baguio City. Sa Laguna, ginsaysay sang "Tagaytay 5" kag ni Pastor Berlin Guerrero ang ila inagihan nga pagpabudlay sa kamot sang kaaway. Sanday Guerrero kag ang "Tagaytay 5" (Aris Sarmiento, Axel Pinpin, Riel Custudio, Enrico Ybanez kag Michael Masayes) nga mga bilanggo pulitikal nga ginhilway kasan-o lang matapos ibasura sang korte ang kaso nga ginpasaka batok sa ila bangud wala sang basehan.

May ara man nga pagtilipon sa Lucena City kag Angeles City.

Isa ka marker ang ginbuksan sa publi-

ko sadtong Setpyembre 21 sa mismo lugar sa Cabanbanan, Oton, Iloilo kon sa diin gindukot sang mga ginasuspetsahan nga soldado sanday Ma. Luisa Posa-Dominado, tagapamaba sang SELDA-Panay, kag Nilo Arado, tagapangulo sang Bayan-Panay sadtong nagligad nga tuig. Pagkahapon naghiwat sang martsa-rali sa Iloilo City ang lain-lain nga progresibong organisasyon.

Duha ka magkasunod nga adlaw naman nga gindumdom sa Negros ang layi militar kag ang Escalante Massacre sa mga syudad sang Bacolod, Escalante kag Guihulngan. Madumduman nga 20 ang napatay kag madamo nga iban pa ang napilasan sang pangluthangon sang mga pulis ang mga raliyista sa atubang sang munisipyo sang Escalante, Negros Occidental sadtong Septyembre 22, 1985.

Sa Tacloban City, nagtipon sa isa ka rali sa atubang sang Santo Niño Shrine ang mga katapu sang BAYAN, Gabriela kag KMP halin sa Samar, Northern Samar, Biliran kag Leyte. Ang Santo Niño Shrine isa sa mga malapalasyong balay ni Imelda Romualdez Marcos, balo ni Ferdinand Marcos. AB

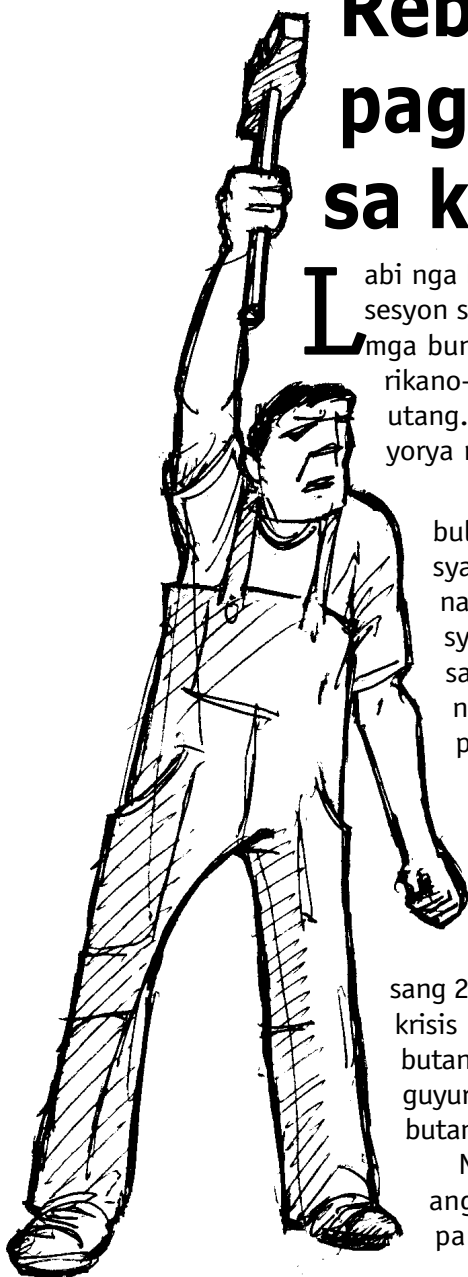
ANG**Bayan**

Pahayagan ng Partido Komunista ng Pilipinas
Pinapatnubayan ng Marxismo-Leninismo-Maoismo

Edisyong Hiligaynon
Tuig XXXIX No. 19
Oktubre 7, 2008
www.philippinerevolution.net

Editorial

Rebolusyonaryo nga paghimakas, sabat sa krisis sa kapitalismo

Labi nga kaimulon kag pag-antos sang pumuluyo ang ginadulot sang ginabatas nga resesyon sang pangkalibutanon nga sistemang kapitalista. Una nga ginaigo subong sang mga bunal sang krisis amo ang mga mamumugon kag iban pa nga pumuluyong Amerikano—ilabi na ang minilyon kag nagadamo nga wala trabaho kag naputos sa utang. Mas mabaskog pa nga bunal ang ginadulot sang krisis sa pumuluyo sang mayorya nga nagaantos nga pungsod sa kalibutan.

Gintay-og sining nagligad nga bulan ang sistemang pangpinansya sa US sang pagtibusok sang pinakadaku nga kumpanya sa pinansya sa pungsod. Ginsundan ini sang pagrumpag sang madamo pa nga dalagku nga kumpanya sa pinansya sa Europe kag Asia.

Ang ginalumuyan subong nga krisis sang US amo ang pinakagrabado sa sulod sang nagligad nga 80 tuig. Ginatantya nga dalayon ini nga magapadulong sa depresyon paglab-ot sang 2009. Sa paglala sang subong nga krisis sa pinakasentro sang pangkalibutanon nga kapitalismo pat-ud nga guyuron sini ang bilog nga pangkalibutanon nga sistemang kapitalista.

Nagalab-ot na sa trilyon dolyar ang ginpagguwa sang US kag iban pa nga kapitalistang pungsod

agud isalbar ang mga nagakarumpag nga kumpanya sa pinansya kag pungan ang paglala pa sang krisis. Pero nagbunga lamang ini sang panibag-o nga mga pagtibusok sa mga balaligyaan sa pinansya, ilabi na nga ginpatingkad lamang sini ang nalab-ot nga kalalaon sang krisis.

Samtang nagapalala ang krisis, labi pa nga mabaskog nga bunal ang igahatag sini sa pila ka bilyon nga mamumugon kag iban pa nga anakbalhas sa kalibutan, ilabi na sa kadam-an nga malakolonyal kag malapyudal nga pungsod. Hugot nga nakasalig ang mga ekonomya sang mga ini sa US kag iban pa nga pangunahon nga kapitalistang pungsod. Ginpalukdo sa mga ini ang imperyalistang krisis nga nagabunga sang labi nga pagkaguba sang mga pwersa sa produksyon, lapnagon nga pagpamigos kag pag-antos sa pumuluyo.

Bunga sang labi nga pag-antos kag kabudlayan nga ginadulot sang krisis sa US

Mga tampok sa isyu nga ini...

Nagapagrabado nga krisis sg kapitalismo

PAHINA 2

Rebolusyonaryo nga klinika sg pumuluyo sa Albay

PAHINA 8

43 balay sg mga Moro, ginsunog sg militar

PAHINA 13

Mga instruksyon sa paglilimbag

1. Ang **sinundang pahina**, na eksaktong kopya ng pahina 1 maliban sa mas mapusyaw ang *masthead* o *logo* ay para sa mga gumagamit ng *mimeo machine* o naglilimbag sa paraang *v-type*. Idinisenyo ito para hindi madaling makasira ng istensil.

2. Pag-*print* sa istensil:

- a) Sa *print dialog*, i-check ang **Print as image**
- b) Alisin ang *check* sa **Shrink oversized pages to paper size**
- k) I-click ang **Properties**
- d) I-click ang **Advanced**
- e) Tiyaking naka-set sa **100%** ang **Scaling**
- d) Ituloy ang pag-*print*

3. Hinihikayat ang mga kasama na ipaabot sa patnugutan ng *AB* ang anumang problema kaugnay ng paglilimbag sa pamamagitan ng *v-type*. Magpadala ng *email* sa *angba-yan@yahoo.com*